

En englænder i Moskva

Instruktør: JOHN SCHLESINGER

»Back on monday«

– Guy Burgess til en sømand ved afsejlingen fra Southampton. 25. maj, 1951.

Guy Francis de Moncy Burgess, bedre kendt som Burgess fra spiontrioen Philby, Burgess og Maclean, var mildest talt en besynderlig person. Da kunsthistorikeren Sir Anthony Blunt i 1979 blev offentligt afsløret som den såkaldt *fjerde mand* og holdt sin pressekonference i The Times' redaktionslokaler, fremhævede han Burgess som en af de mest intelligente, vidende og engagerede studenter i 30'ernes Cambridge. Ifølge Blunt var det Burgess, der overbeviste ham om rigtigheden af den marxistiske historiefortolkning.

Sidenhen var det ikke så meget intelligensen og engagementet som udsvævelserne og excentriciteten – som man jo undertiden kender det i England – der forbandtes med navnet Guy Burgess. Skandale fulgte på skandale. Promiskuøsitet var hans livsstil.

Dette forhindrede dog ikke, at han fik adgang til establishmentets højborge. BBC og Udenrigsministeriet var nogle af de mere faste holddepunkter i hans tilværelse.

En anden side af ham var, at han samtidig nærrede en ægte interesse for litteratur – George Eliot blandt andet – og han var berygtet for at låne bøger, hvor han kom frem, med eller uden ejerens tilladelse. Og Beethovens sene kvartetter dyrkede han i mange år.

En paradoksernes mand.

Bemærkelsesværdigt er det også, at såvel Blunt som Philby hele livet igennem nærrede meget varme følelser for den ellers meget belastende Burgess.

Fredag d. 25. maj 1951 fik Burgess et tip fra Blunt om, at Maclean ville blive afhørt en af de nærmeste dage, og han blev derfor nødt til at få ham ud af landet. Det var egentlig blot Burgess' mening at følge Maclean til Frankrig, hvor deres russiske herrer så

kunne overtage den videre færd. Disse besluttede imidlertid, at også Burgess måtte tage med. I stedet for, som aftalt, at spise middag med Blunt i *the Reform Club* den følgende tirsdag, endte han i Moskva, hvor han tilbragte de resterende tolv år af sit liv. Og faktisk døde af kedsomhed.

Det var måske Burgess skæbne, der fik Blunt til at indgå den famøse *handel* med de britiske myndigheder. Ideen om et kommunistisk samfund var tiltalende. Først og fremmest var Blunt og Burgess dog mest engelske *englændere*.

Herom handler John Schlesingers lille TV-film »En englænder i Moskva« (An englishman abroad), der bygger på nogle autentiske oplevelser som skuespillerinden Coral Browne havde, da hun i 1958 turnerede med Old Vic kompagniet i Rusland. Under en optræden i Moskva dukkede pludselig en bizar mandsperson op i hendes garderobe. Han havde fået for meget at drikke og søgte et sted, hvor han – i grunden ganske velopdragent – kunne komme til at kaste op. Det blev så i Miss Brownes håndvask. Han undskyldte naturligvis, beklagede meget – hvilket dog ikke afholdt ham fra at låne hendes sæbe, gin, cigaretter og pudder. Ting, som havde stor betydning for Burgess' velbefindende. Senere modtog Carol Browne en indbydelse til at spise frokost med Burgess – samt medbringe et målebånd. Det var nemlig Burgess' hensigt at få hende til at tage mål af sig og opsøge hans skrædder i London, så han kunne få fornyet sin efterhånden lidt slidte garderobe (han nægtede at gå i russisk tøj).

Schlesinger fortæller denne historie ualmindeligt veloplagt – godt hjulpet af Alan Bennetts fremragende manuskript. Bennett har tidligere lavet en del spændende TV-film for BBC, bl.a. i samarbejde med Stephen Frears) og Nat Crosbys atmosfæredirrende billeder. Foruden naturligvis også Alan Bates, der overbevisende fremstiller den flegmatiske, let flommede, men aldeles charmerende Burgess. Det er en film om at være afhængig af et specielt univers, om at føle at man hører til indenfor nogle specielle rammer. Om det sikkert meget engelske problem, at man hele livet fostres af en slags repressiv tolerance. Udfoldelsesmulighederne var fantastiske, så længe det skete indenfor bestemte, meget vide grænser.

Filmen skildrer Burgess' lille univers. Hvordan han med stor iver nægter at lade sig integrere i det samfund,

Alan Bates som spionen Guy Burgess

han i så mange år ellers tjente. Han nægter at lære russisk, klæder sig så britisk som nogen, kritiserer sine værter – *not strong on irony, the comrades* – lægger ikke skjul på sin homoseksualitet, spiller igen og igen sin Gilbert & Sullivan plade etc. Det eneste Burgess i virkeligheden bebrejder England er, at det altid lader som om intet er sket: *a minor social offence like being caught in a public lavatory ... og ... one could put slices of the Communist Manifesto into the Queens speech without anybody noticing!* Facaden frem for alt. Og det var jo ialtfald noget Burgess, Maclean, Philby og Blunt lykkedes med: at få facaden til at krakelere.

»En englænder i Moskva« fortæller noget om prisen for dette oprør. Meget af filmen foregår i exteriører, og det er konstant *små* mennesker i *store* omgivelser, bastante højhus-siloer eller elegante prærevolutionære palæer. I disse dekorationer er det naturligvis svært at bevare sit univers, det billede man har af sig selv. Og derfor er det selvfølgelig, at den ensomme Burgess må have Coral Browne til at opsøge sin skrædder. Det korrekte tøj bliver selve eksistensgrundlaget for Guy Burgess.

Da Coral Browne kommer tilbage til London, opsøger hun faktisk skrædder, skomager etc. Og det går også fint, man kommenterer høfligt, at Mr. Guy vist kom i et *spot of trouble*, og at det er længe siden, at man sidst har hørt fra ham. Kun til allersidst mislykkes Brownes ærinde: Da hun skal købe en silkepyjamas, nægter forretningen at sælge den. *Her går grænsen*. Firmaet er kongelig hofleverandør og mener ikke at kunne forsvare, at ex-spionen sover i samme nattøj som Hans kongelige højhed!

Måske var det derfor, at Burgess i sit sidste leveår stort set kun gik rundt i sin blå silkepyjamas.

Jan Kornum Larsen

EN ENGLÆNDER I MOSKVA

An Englishman Abroad. England 1983.

P-selskab: BBC. **P:** Innes Lloyd. **P-ledere:** Peter Hider, Tom Kingdon. **Instr:** John Schlesinger. **Manus:** Alan Bennett. **Foto:** Nat Crosby (farve). **Klip:** Ken Pearce. **P-tegn:** Stuart Walker. **Rekvis:** Celia Bobak. **Kost:** Amy Roberts. **Musik:** George Fenton. **Tone:** Richard Manton, Ron Edmonds, Philips Kloss.

Medv: Alan Bates (Guy Burgess), Coral Browne (Coral Browne), Charles Gray (Claudius), Harold Innocent (Rosenkrantz), Vernon Dobtcheff (Guildestern), Mark Wing-Davey (Hamlet), Douglas Reith (Toby), Peter Chelsum (Giles), Judy Gridley (Tessa), Denis Hawthorne (skrædder), Trevor Baxter (leder af pyjamasforretning), Roger Hammond (ekspedient i skobutik), Alexei Jawdokimov (Tolya), Matthew Sim (drengen), Molly Veness (Mrs. Burgess), Charles Lamb (George), Bibs Ekkel (mand på gaden), Czelaw Grocholski, Ljubima Woods (hotelreceptionister), Helen Rapp (toilet dame), Lucy Dulyk (dørvogter ved teater), Yona Gailit (etageopsyn), Margaret Lacy (kvinde i butik).

Længde: 60 min. **Prem:** 8.8. 84-TV.

A star is born

Instruktør: GEORGE CUKOR

Jeg kender ingen, der er gået uberørt fra »A Star is Born« – og det uanset hvilken version, der er blevet vist. Den er i ordets egentligste forstand et melodrama, og filmen er det egentlig også i den let nedvurderende betydning, vi oftest bruger ordet. Men paradoksalt vendes alt til filmens fordel, og det er næppe urimeligt at betragte den som et af Hollywoods store mesterværker.

Det har i hvert fald været tilfældet for manden bag denne version, Ron Haver, der i en artikel i »American Film« (july-august 1983) detaljeret har redegjort for det detektivarbejde, der måtte til, før han kunne få »A Star is Born« til at ligne den udgave, George Cukor forestillede sig, da han i 1953 begyndte at planlægge filmen, der var tænkt som Judy Garlands come back-film. For Cukor var det en vigtig film, og han har senere fortalt Gavin Lambert (i dennes bog: »On Cukor«) at »it's one of the sad things of all time, the way the studio cut that picture! they not only cut it, they took the negative away and melted it down for silver. Judy Garland and I felt like the english queen who had 'Calais' engraved on her heart. Bloody Mary, wasn't it? Neither of us could ever bear to see the final version.«

Filmens oprindelige 182 minutter lang, som den tog sig ud i amerikanske biografteater. Produktionselskabet

Warner Bros havde nemlig uden at konsultere Cukor besluttet, at når nu Judy Garland var en musical-stjerne, og når nu filmen var tænkt som hendes come-back, så måtte der mere musik til, hvorfor man lod koreografen Richard Barstow i samarbejde med Roger Edens og Gene Allen (henholdsvis musikekspert og production designer) kreere »Born in a Trunk«-nummeret. Og man klippede. Ikke bare et eller to eller tre steder, men mange steder. Helt ned til 152 minutter, så biografteaterne kunne klemme en ekstra daglig forestilling ind.

Cukor: »but they cut so many important scenes. The romance between Judy Garland and James Mason was much more clearly developed. There was an excellent scene when they quarrel and she runs away, and he tries to find her . . . Then they go to a preview together . . . and when he proposes to her, there's a wonderful number with both of them on a sound stage and everyone around can hear him proposing . . .«

Denne sidst nævnte scene er lykkeligtvis blevet fundet af den før nævnte Ronald Haver. Og den er, som Cukor så rigtigt siger, ganske *wonderful*. Judy Garland er i færd med at prøve en sang, og under en pause snakker hun med James Mason, der frier til hende. Uden deres vidende har studiets teknikere ladet en mikrofon være inden for lyttevidde, og Masons frieri optages og afspilles bagefter for alle tilstedeværende.

Ligeledes har Ronald Haver haft held til at finde det komplette »Lose That Long Face«-nummer, der rigtigt placeret danner en effektiv kontrast til en scene i hendes garderobe, hvor hun bryder sammen og betror sig til producenten Niles, fortæller om sin

frygt for ægtemandens mentale helbred.

Andre scener, der nu er kommet til filmen for første gang i næsten 30 år er: ni scener omkring Masons tilbud til Judy Garlands sangerinde om at skaffe hende adgang til filmstudiet. To scener, hvor Masons frikadelle kører en nervøs Judy Garland til en forpremiere på hendes første film. En scene, hvor Mason på TV ser reklamer og pludselig hører Judy Garlands stemme bag nogle marionetter. Brudstykker af scener er også blevet fundet – og er blevet forlænget med scener af faste billeder, fordi man ikke kunne finde de hele scener, og ialt mangler der nu blot syv minutter.

Ret beset gør det ikke filmen voldsomt meget bedre, men den nuanceres i forhold til den 154 minutter lange udgave, og jeg ville nødig undvære scenen, hvor Mason frier til Garland. Men bedst er dog fortsat den mirakuløse sekvens, hvor Judy Garland så enestående smukt tolker Harold Arlen og Ira Gershwins intenst smukke »The Man That Got away«. Det er Judy Garland på højden af hendes formåen. Det er mesterligt. Det får alt andet i filmen til at blegne, skønt der ellers er meget godt. Ikke mindst James Mason i en rigere facetteret rolle end man oftest har set ham.

Et vedholdende rygte hævder, at en samler i tide sikrede sig en komplet 16 mm kopi af filmen. Det er den slags rygter drømme næres af (»I wish to Christ it could be shown,« var Cukors spontane reaktion på rygten), men desværre holder rygten næppe. En ivrig, landsomfattende eftersøgning gav i hvert fald ikke det ønskede resultat. Men – drømme videre, det kan man da.

Per Calum

James Mason og Judy Garland (frierscenen) i »A Star is Born«

